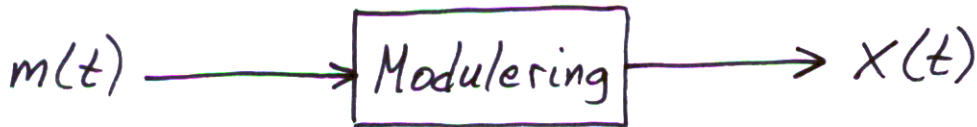

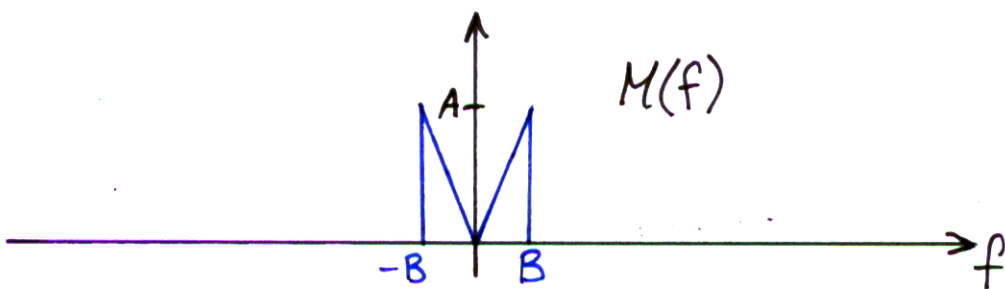
ANALOG MODULERING

$m(t)$: Meddelandesignal med signalenergin vid låga frekvenser, dvs. en basbandssignal.

$X(t)$: Modulerad signal, med signalenergin vid relativt höga/högre frekvenser, en passbandssignal.

Ex, spektrum för $m(t)$:

Den modulerade signalen $x(t)$ erhålls genom att låta $m(t)$ påverka/modulera

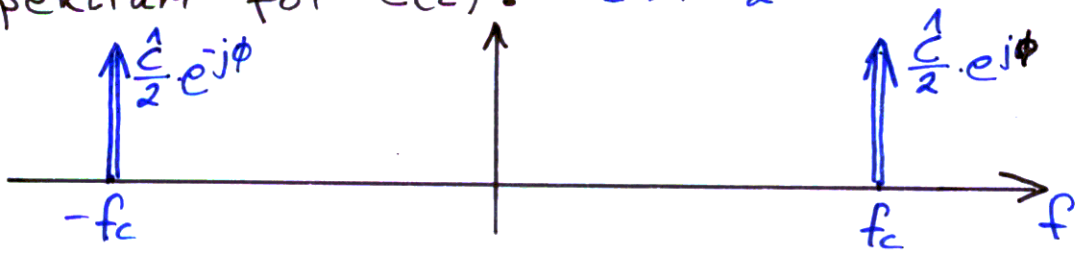
- ① Amplituden,
- ② Frekvensen eller
- ③ Fasen

hos en bärsvåg $c(t) = \hat{C} \cdot \cos(\omega_c t + \phi)$ (carrier) $\omega_c = 2\pi f_c$

Detta kallas ① Amplitudmodulering (AM),

② Frekvensmodulering (FM) resp. ③ Fasmodulering (PM/PHM).

Spektrum för $c(t)$: $C(f) = \frac{\hat{C}}{2} e^{-j\phi} \delta(f+f_c) + \frac{\hat{C}}{2} e^{j\phi} \delta(f-f_c)$

AM - Amplitudmodulering

Gällde kursen
t.o.m. 2018

~~Repetera AM i föreläsning 7! (bild 14-16)~~

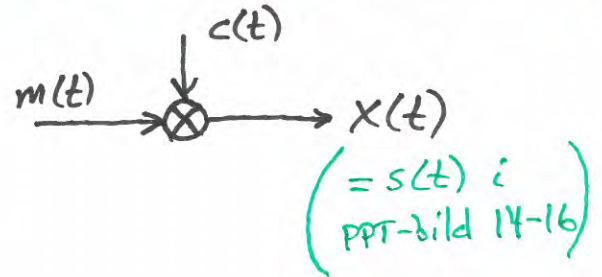
Bärvåg: $c(t) = \hat{C} \cdot \cos(\omega_c t)$

↑ = A i Mikael's kompendium

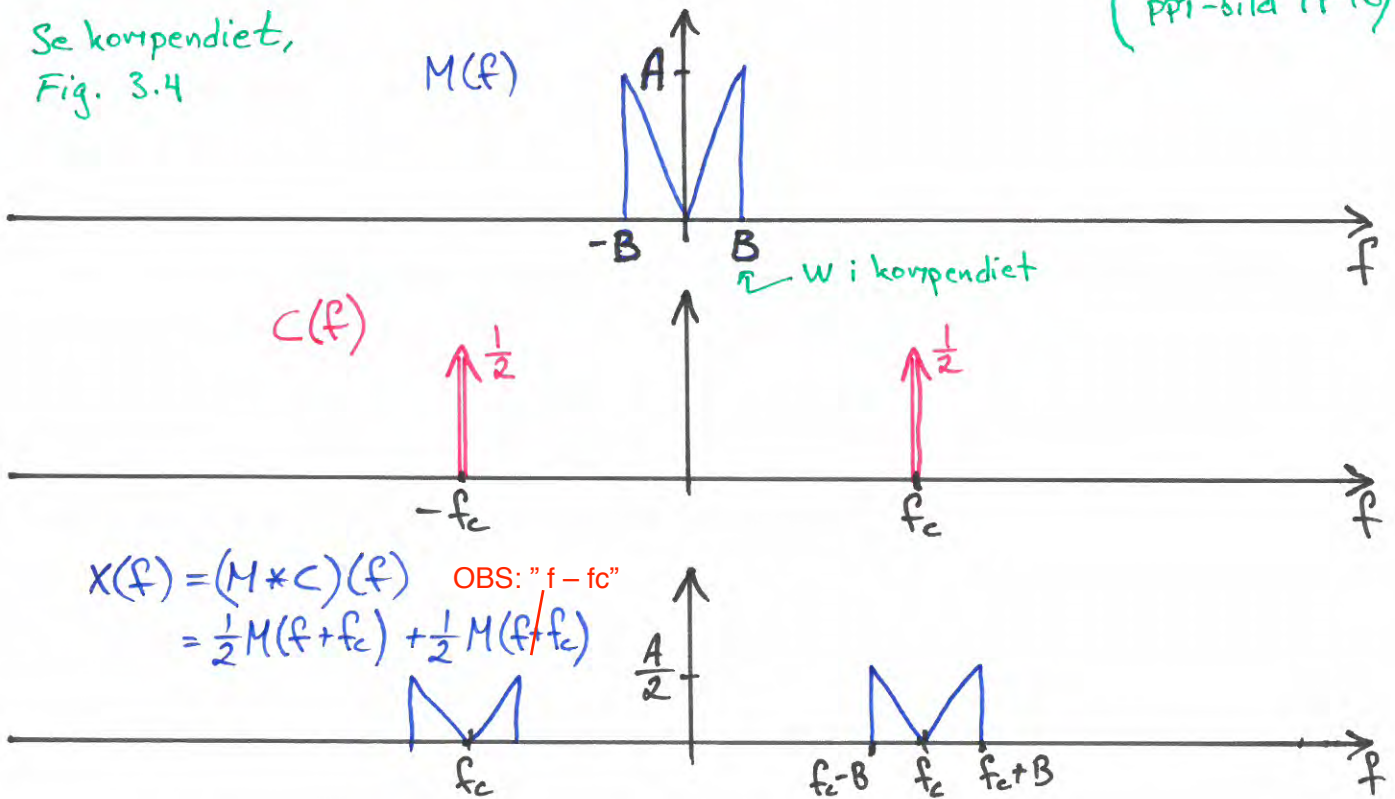
oftast: $\hat{C} = A = 1$. (som i föreläsningens powerpointbilder 14-)

• AM-DSB-SC (Double Side Band - Suppressed Carrier)

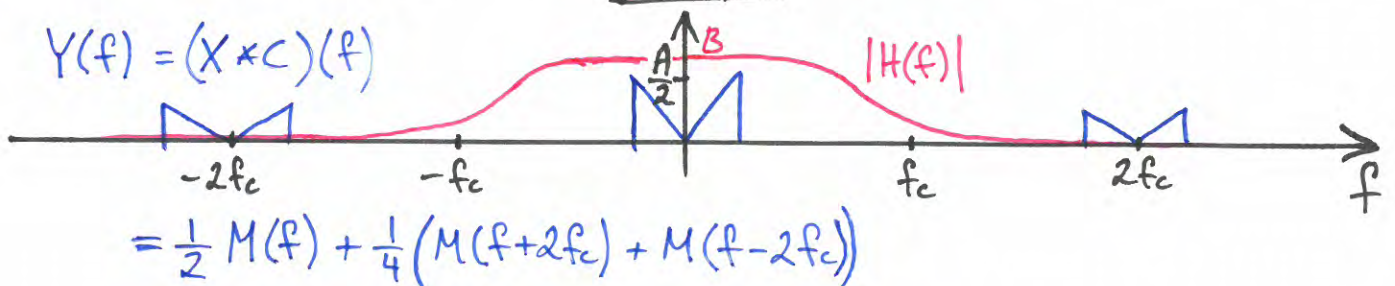
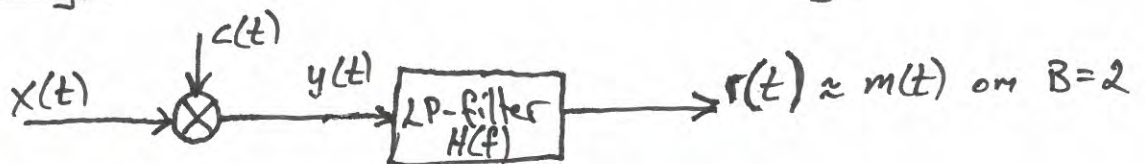
$$x(t) = m(t) \cdot c(t) = m(t) \cdot \cos(\omega_c t)$$

Se kompendiet,
Fig. 3.4

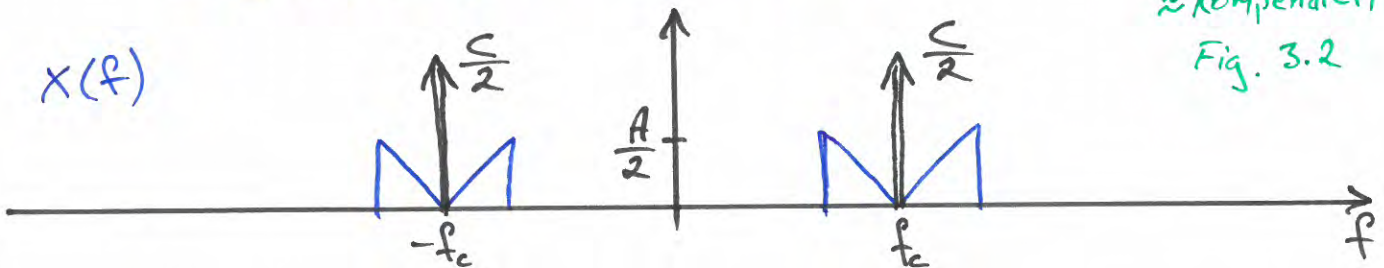
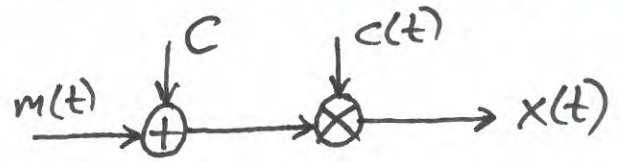
Demodulering: Mult. med $c(t)$ samt LP-filtrering

• AM-DSB

(bärvågen ingår i den modulerade signalen)

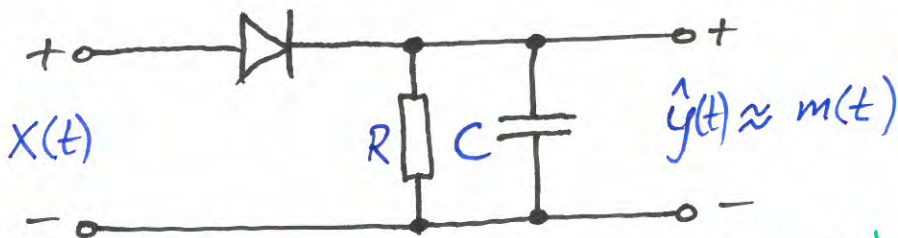
$$\begin{aligned} X(t) &= (C + m(t)) \cdot c(t) \\ &= (C + m(t)) \cdot \cos(\omega_c t) \\ &= C \cdot \cos(\omega_c t) + m(t) \cdot \cos(\omega_c t) \end{aligned}$$

≈ Kompendiet, Fig. 3.2

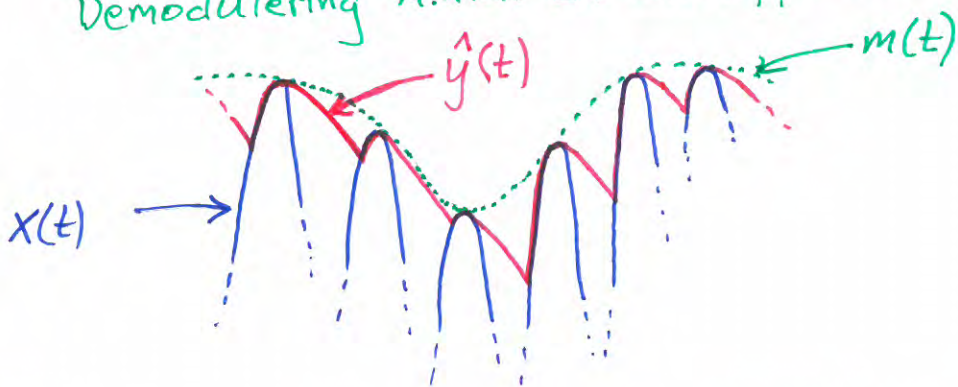
C väljs så att $C + m(t) > 0 \quad \forall t$

⇒ Då kan $m(t)$ enkelt erhållas från $x(t)$ m.h.a. en enveloppdetektor:

≈ Kompendiet, Fig 3.1

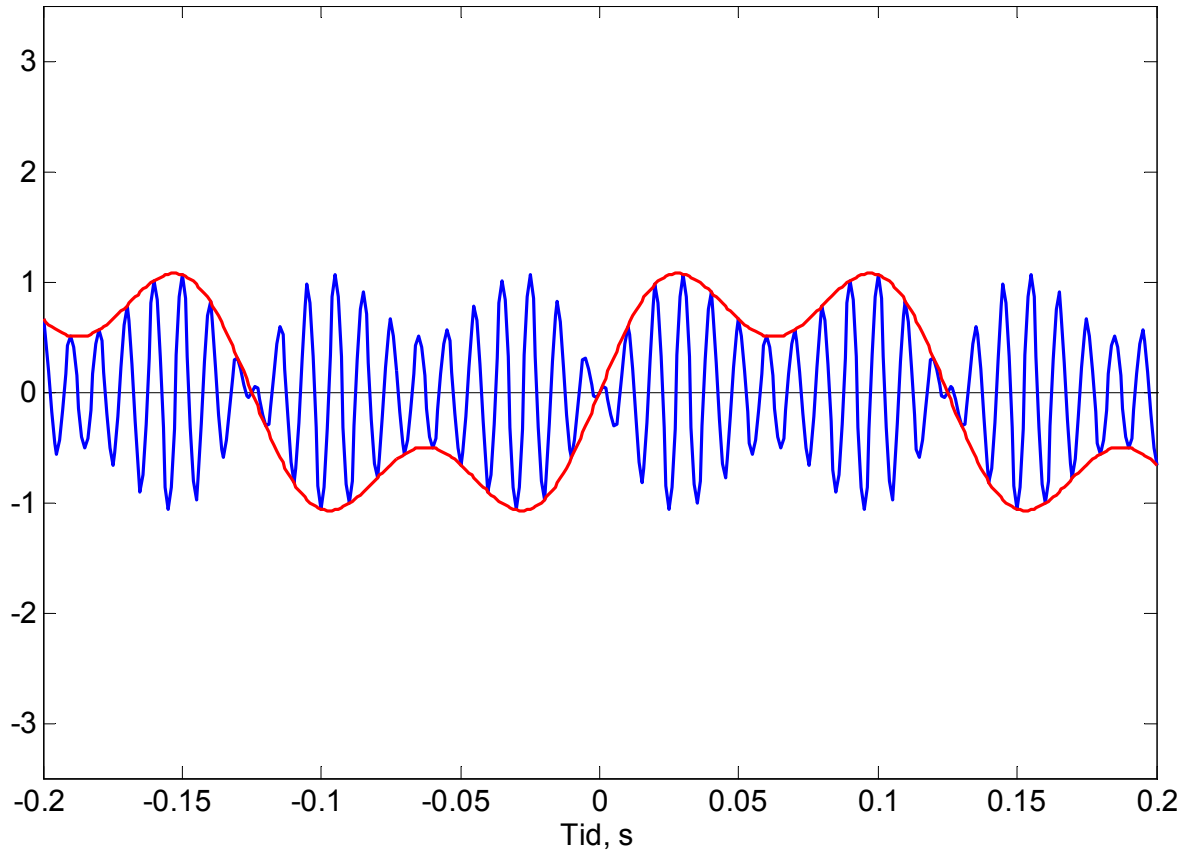
Demodulering m.h.a. en enveloppdetektor

[Jämförelse AM-DSB-SC & AM-DSB, nästa sida]

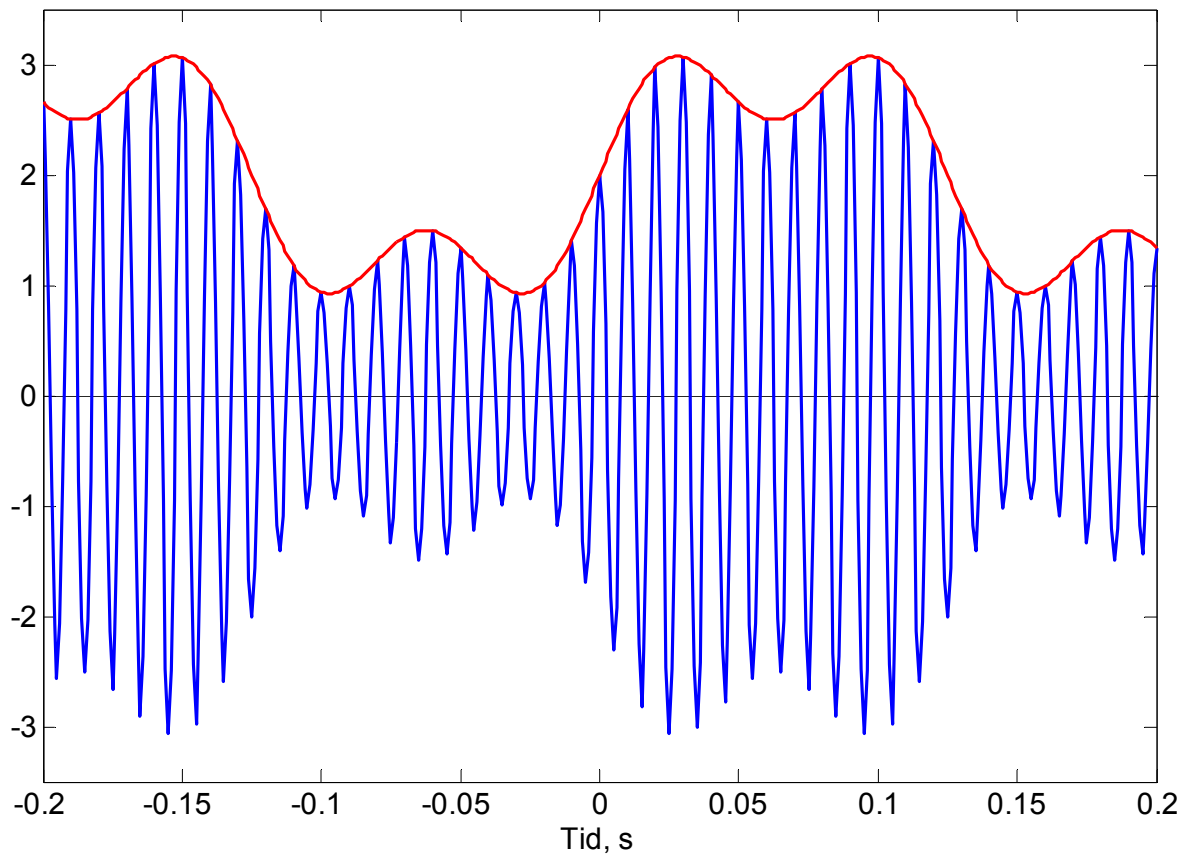
Signalen $m(t)$ (röd).

Modulerad signal **AM-DSB-SC**: $s(t)=m(t)c(t)$ (blå)

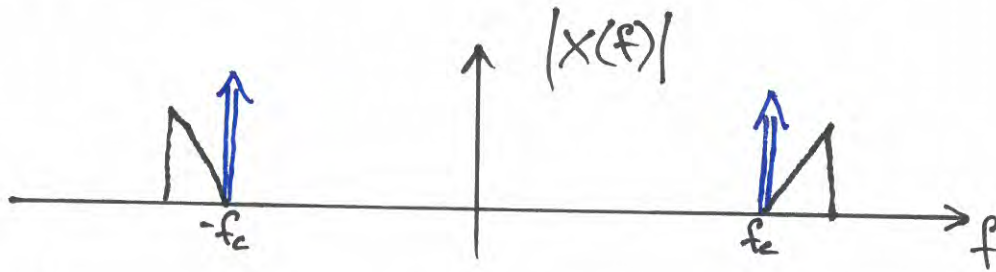

Signalen $2+m(t)$ (röd).

Modulerad signal **AM-DSB**: $s(t)=(2+m(t))c(t)$ (blå)

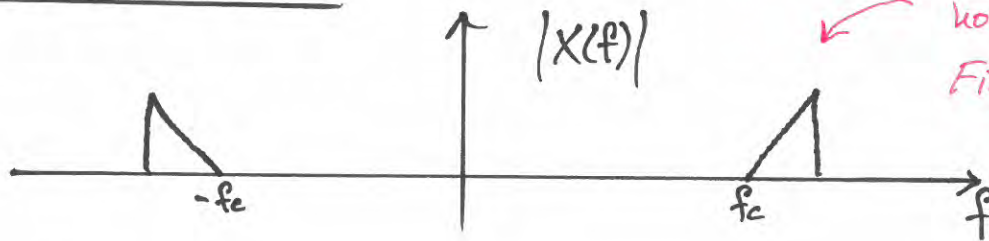

- AM-SSB (Single Side Band)

(Spara undre eller övre sidbandet; sparar bandbredd)

- AM-SSB-SC

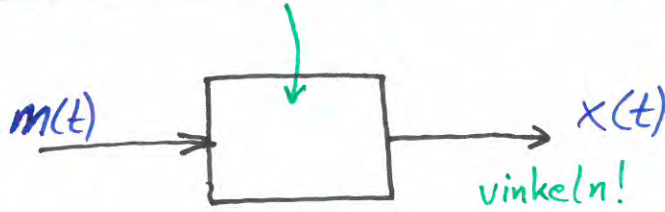

See Michaels kompendium, Fig. 3.5

[F.ö. visas och demonstreras olika samband och egenskaper för AM på dator och tavlan!]

VINKELMODULERING

(eng: angle modulation)

$$x(t) = A \cdot \cos(\underbrace{2\pi f_c t}_{\omega_c} + \underbrace{\phi\{m(t)\}}_{\text{vinkel n!}})$$

Bärrågens momentana fas ϕ beror på meddelandesignalen $m(t)$

$$= A \cdot \cos(\underbrace{\Theta(t)}_{\text{Momentan vinkel}})$$

Momentan frekvens:

$$f_{\text{mom}}(t) = \frac{1}{2\pi} \cdot \frac{d}{dt}(\Theta(t)) = \underline{f_c + f_d(t)}$$

där $f_d(t) = \frac{1}{2\pi} \cdot \frac{d}{dt}(\phi\{m(t)\})$ är den momentana frekvensavvikelsen (från f_c)

Fasmodulering (PM)

$$\phi\{m(t)\} = a \cdot m(t) \quad ; \quad a \in \mathbb{R}$$

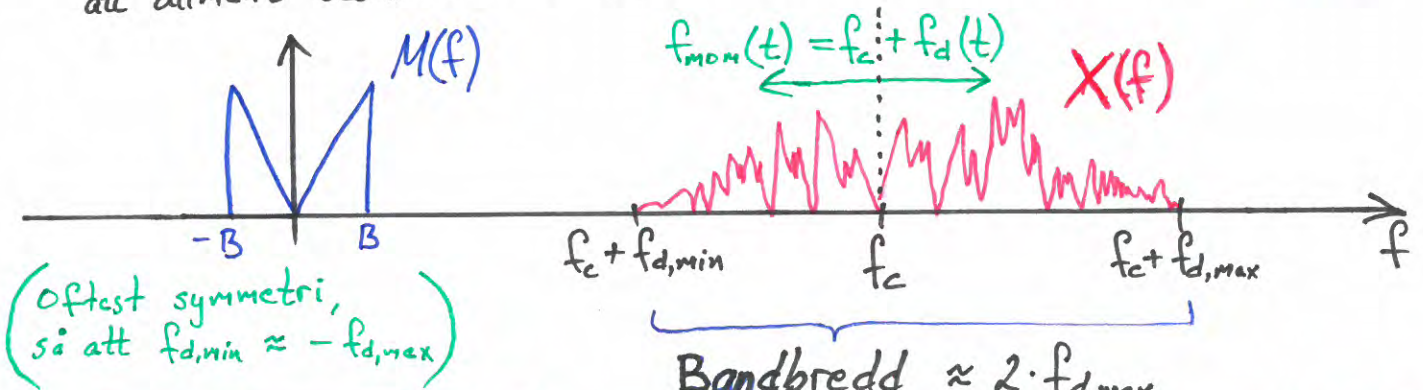
$$\Rightarrow \underline{f_d(t) = \frac{a}{2\pi} \cdot \frac{dm(t)}{dt}}$$

Frekvensmodulering (FM)

$$\frac{d}{dt}(\phi\{m(t)\}) = a \cdot m(t)$$

$$\Rightarrow \underline{f_d(t) = \frac{a}{2\pi} \cdot m(t)}$$

PM & FM är icke-linjära modulationsformer $\Rightarrow$ mycket svårt att allmänt beskriva eller beräkna deras frekvensspektrum $X(f)$!

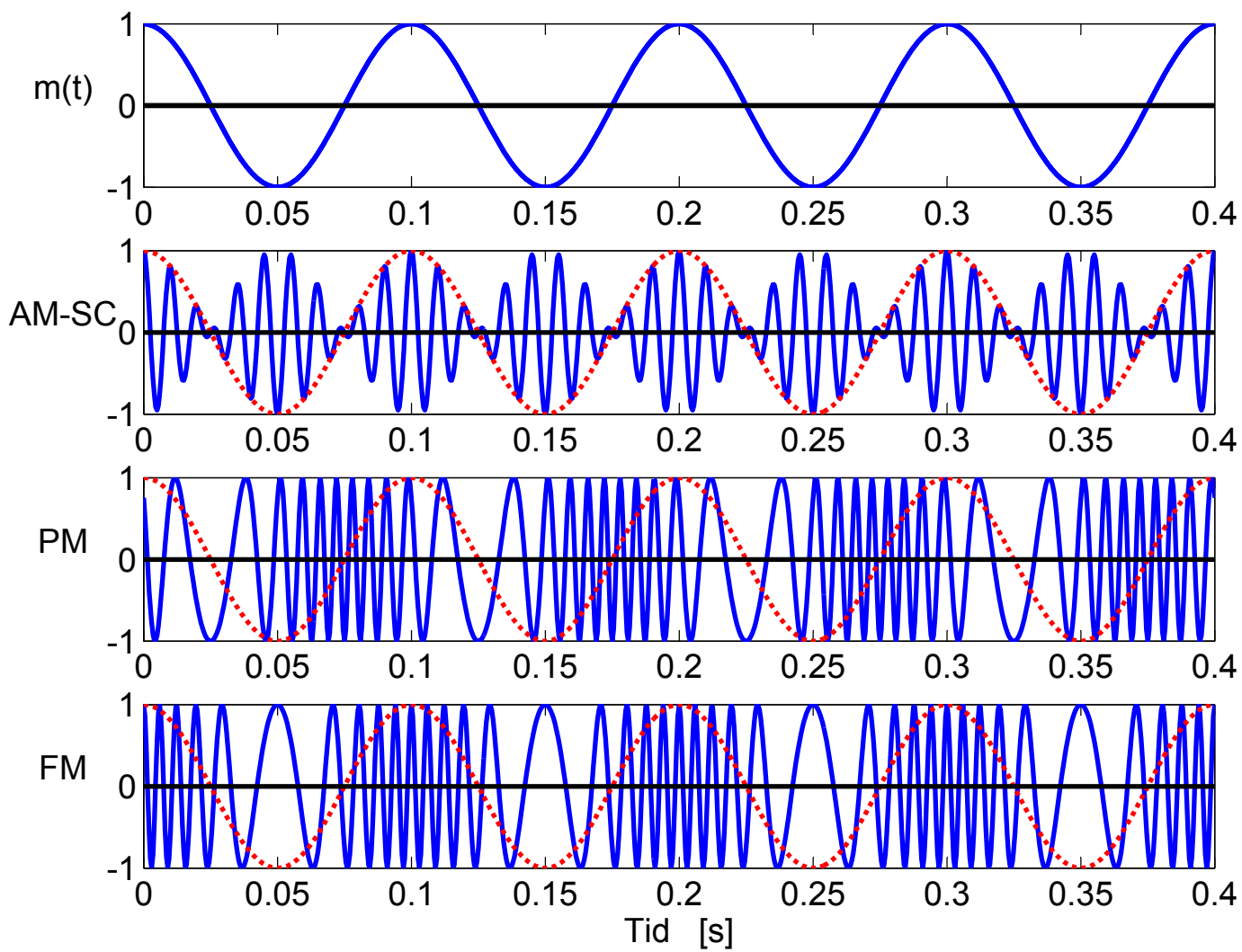

(Oftast symmetri, så att $f_{d,\min} \approx -f_{d,\max}$)

$$\text{PM: } f_{d,\max} \sim \left. \frac{dm(t)}{dt} \right|_{\max}$$

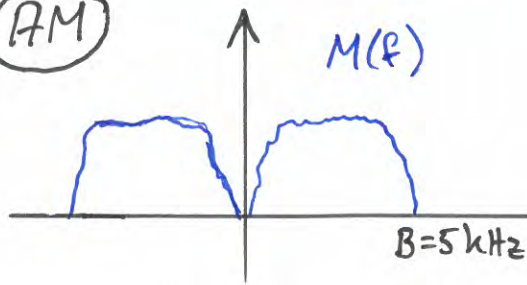
$$\text{FM: } f_{d,\max} \sim m(t)|_{\max}$$

Bandbredden för PM & FM beror även på a !

Jfr. AM-radio & FM-radio

(AM)

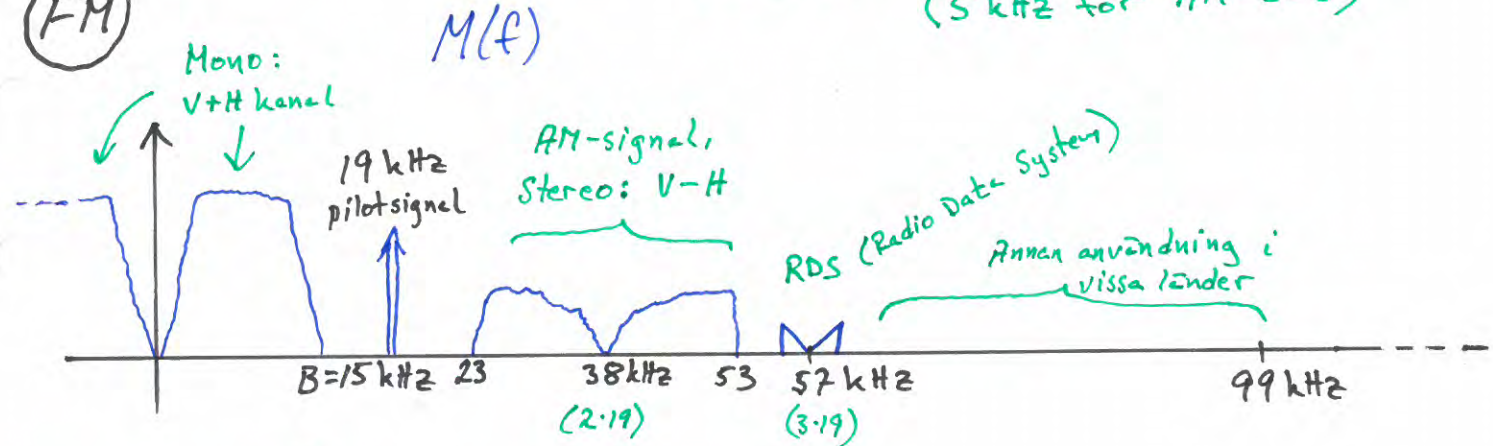
AM-signal, spektrum:

Mellanväg =>
531-1611 kHz
10 kHz kanalseparation

AM-DSB:

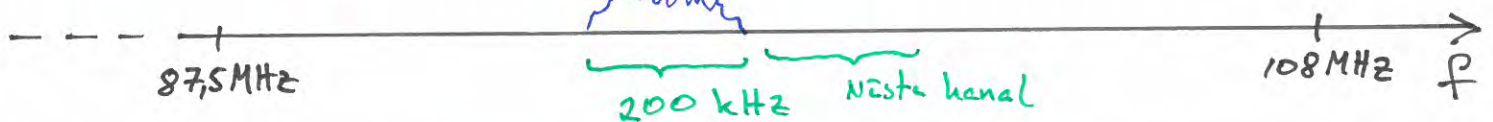
Bandbredd $\approx 2B = 10$ kHz
(5 kHz för AM-SSB)

(FM)

Ej samma
frekvensskala

FM-signal, spektrum

≈ 100 kanaler $\hat{a}$ 200 kHz

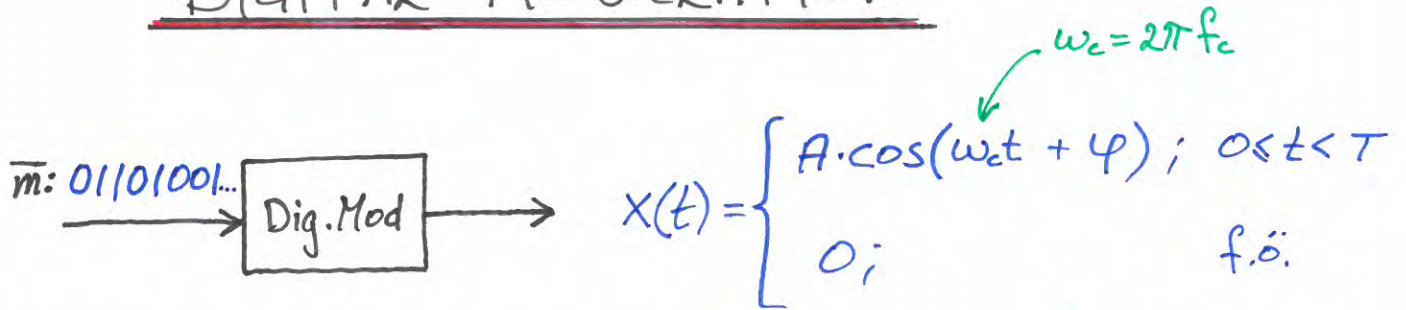
dvs. 200 kHz kanalseparation

- Basbandssignalen (audio) är 15 kHz hos FM, endast 5 kHz hos AM
- FM sänds i stereo, AM sänds i Mono.
- FM möjliggör tjänster som RDS m.fl.
- FM är enkel/enklare att demodulera.
- AM-signaler når längre än FM-signaler (ty lägre frekvens)

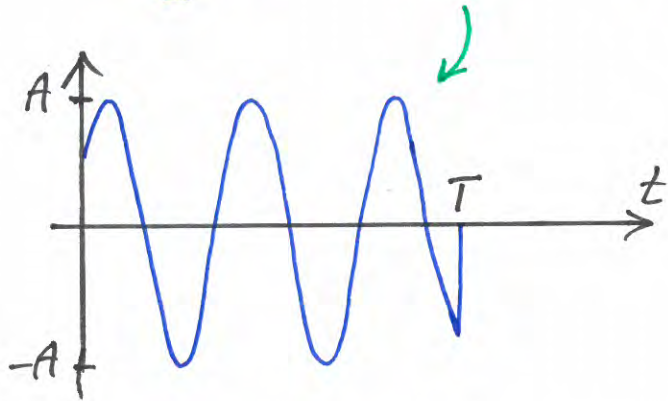
Dvs. FM har högre audiokvalitet

DIGITAL MODULATION

Bärvågen $x(t)$ genereras av en eller flera binära siffror 0,1 som påverkar A , φ och/eller ω_c .

Beroende på hur A , φ och ω_c påverkas, så erhålls olika modulationsformer: ASK, PSK, FSK, QAM, ...

EXEMPEL

$\bar{m}$

010

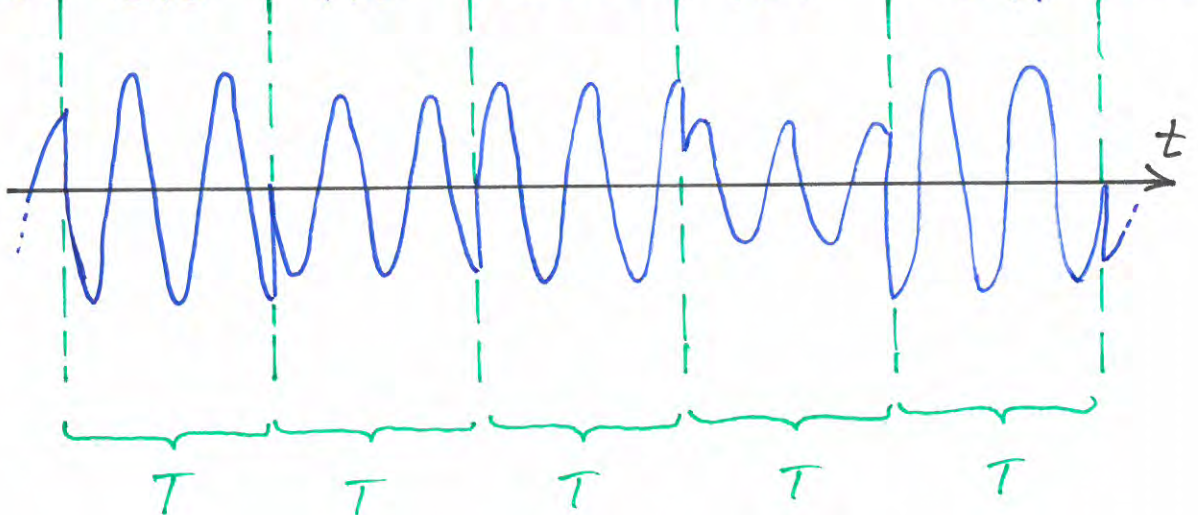
110

000

101

011

...

→ En sekvens av olika efterföljande pulser/pulsformer.

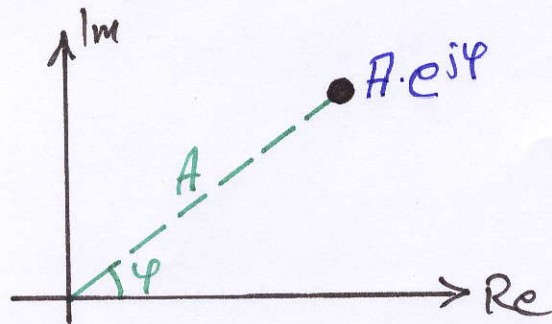
Här genereras varje "signalpuls" av 3 bitar $\Rightarrow 2^3 = 8$ olika möjliga signalpulser/pulsformer i detta exempel.

Signaluppsättningsdiagram

Konstellationsdiagram

Bärvågen representeras ofta grafiskt i ett 2-dimensionellt plan, som t.ex. det komplexa talplanet:

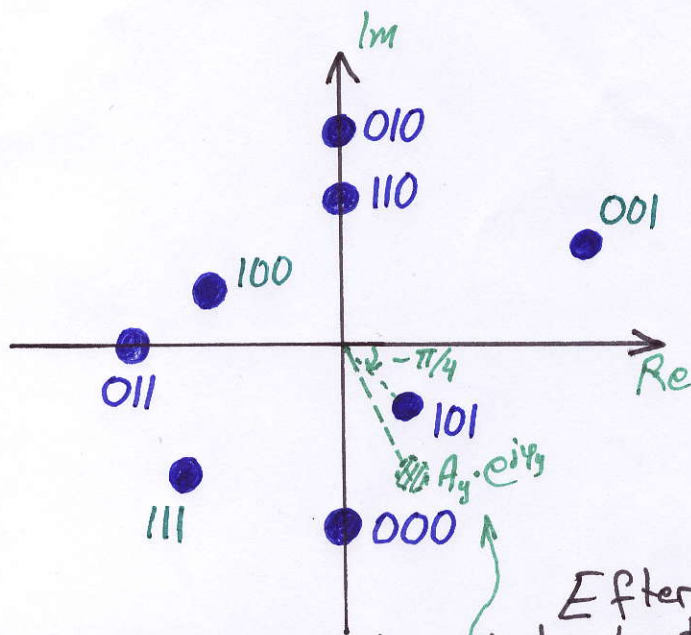
$$A \cdot \cos(\omega_c t + \varphi) = A \cdot \operatorname{Re}\{e^{j(\omega_c t + \varphi)}\} = \operatorname{Re}\{A \cdot e^{j\varphi} \cdot e^{j\omega_c t}\}$$

konstellationsdiagram

Def: Ett signaluppsättningsdiagram (eng: signal space diagram) visar, i ett 2-dimensionellt plan, alla möjliga bärvågslägen/punkter som finns för en viss modulationsform.

För exemplet på förra sidan, med 8 möjliga signalpulser, så har dess signaluppsättningsdiagram 8 motsvarande punkter.

När mottagaren i ett visst tidsintervall skall detektera vilken av de 8 signalpulserna som skickats, dvs. vilken amplitud A och fas φ som den skickade $\cos$ -pulsen har, så är det ekvivalent med att beräkna motsvarande punkt i signaluppsättningsdiagrammet, dvs $A \cdot e^{j\varphi}$.

Efter att ha passerat kanalen, så har den sända signalpulsen distorderats, så att den mottagna pulsen har motsvarande punkt $A_y \cdot e^{j\varphi_y}$. Då väljer mottagaren den punkt $A \cdot e^{j\varphi}$ som ligger närmast $A_y \cdot e^{j\varphi_y}$.

OLIKA DIGITALA MODULATIONS METODER

Binära modulationsformer

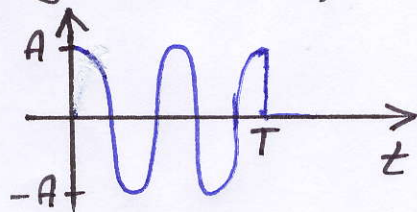
Varje enskild bit representeras av en signalpuls $\Rightarrow$

$$\bar{m} = (m_1, m_2, m_3, \dots, m_k, \dots)$$

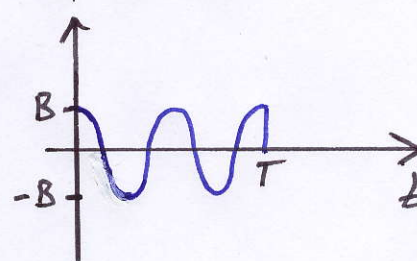
där $\begin{cases} m_k = 0 \\ m_k = 1 \end{cases}$ representeras av signalpulsen $\begin{cases} s_0(t) \\ s_1(t) \end{cases}$

2-ASK (Amplitude Shift Keying, 2 nivåer)

$$s_0(t) = \begin{cases} A \cdot \cos(2\pi f_c t); & 0 \leq t < T \\ 0; & \text{f.ö.} \end{cases}$$

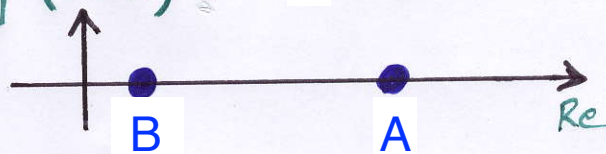
$$s_1(t) = \begin{cases} B \cdot \cos(2\pi f_c t); & 0 \leq t < T \\ 0; & \text{f.ö.} \end{cases}$$

Specialfall, On-Off Keying (OOK): $B = 0$

Signaluppsättningsdiagram:

Konstellationsdiagram!

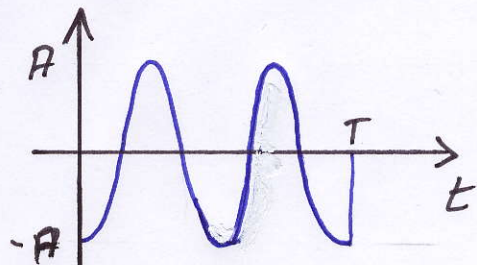

BPSK (Binary Phase Shift Keying)

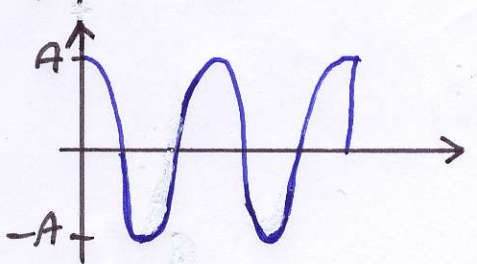
$$(\omega_c = 2\pi f_c)$$

$$s_0(t) = \begin{cases} A \cdot \cos(\omega_c t + \pi); & 0 \leq t < T \\ 0; & \text{f.ö.} \end{cases}$$

$= -s_1(t)$

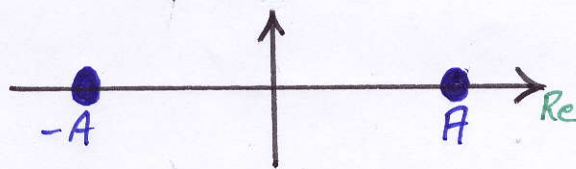

$$s_1(t) = \begin{cases} A \cdot \cos(\omega_c t); & 0 \leq t < T \\ 0; & \text{f.ö.} \end{cases}$$

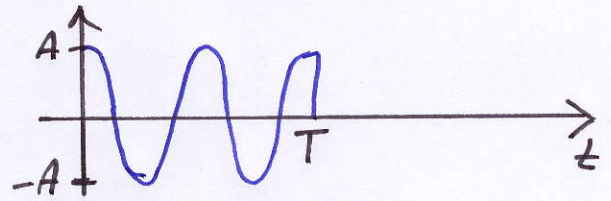
Signaluppsättningsdiagram:

Konstellationsdiagram!

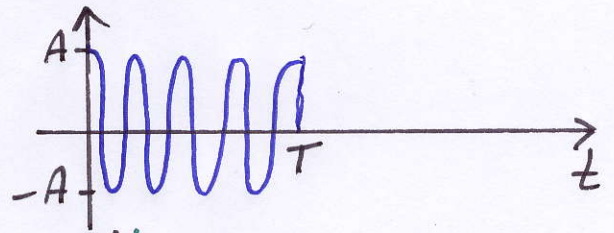

BFSK (Binary Frequency Shift Keying) $\begin{cases} \omega_0 = 2\pi f_0 \\ \omega_1 = 2\pi f_1 \end{cases}$

$$s_0(t) = \begin{cases} A \cdot \cos(\omega_0 t); & 0 \leq t < T \\ 0; & \text{f.ö.} \end{cases}$$

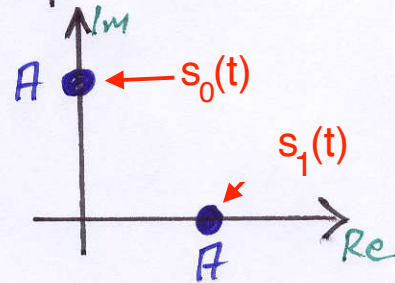
$$s_1(t) = \begin{cases} A \cdot \cos(\omega_1 t); & 0 \leq t < T \\ 0; & \text{f.ö.} \end{cases}$$

Konstellationsdiagram

Signaluppsättningsdiagram:

OBS: Ett sådant signaluppsättningsdiagram erhålls också för två bärvågor som har samma frekvens, men där fasskillnaden mellan dem är $\frac{\pi}{2}$ rad.

$s_0(t)$ & $s_1(t)$ är ortogonala över tidsintervallet $0 \leq t < T$ om f_0 och f_1 väljs så att $2f_0T$ & $2f_1T$ är olika heltal!

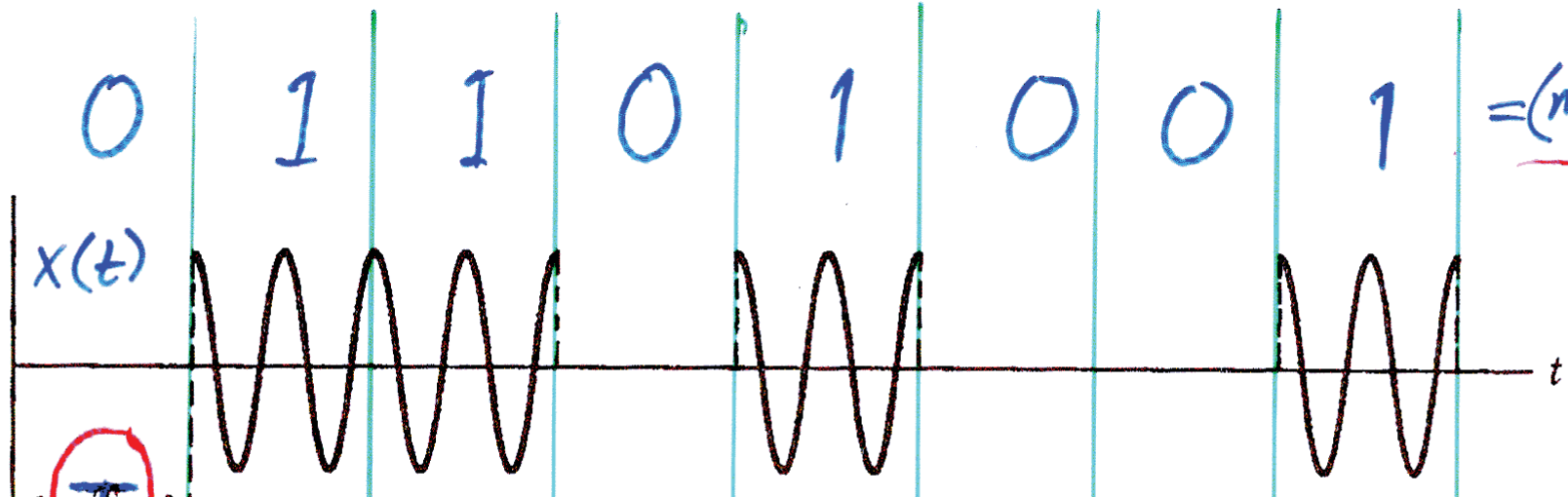
(Motiveras utgående från signalpulsernas frekvenssegenskap 3 sidor längre fram)

Ortogonaliteten innebär att $\int_0^T s_0(t) s_1(t) dt = 0$

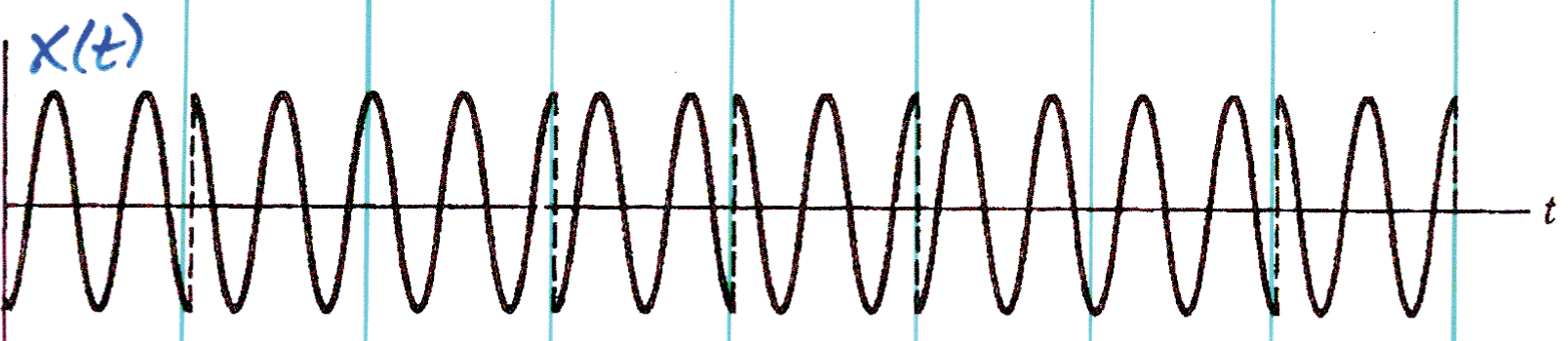
m: 0 1 1 0 1 0 0 1

$= (m_1, m_2, m_3, \dots)$

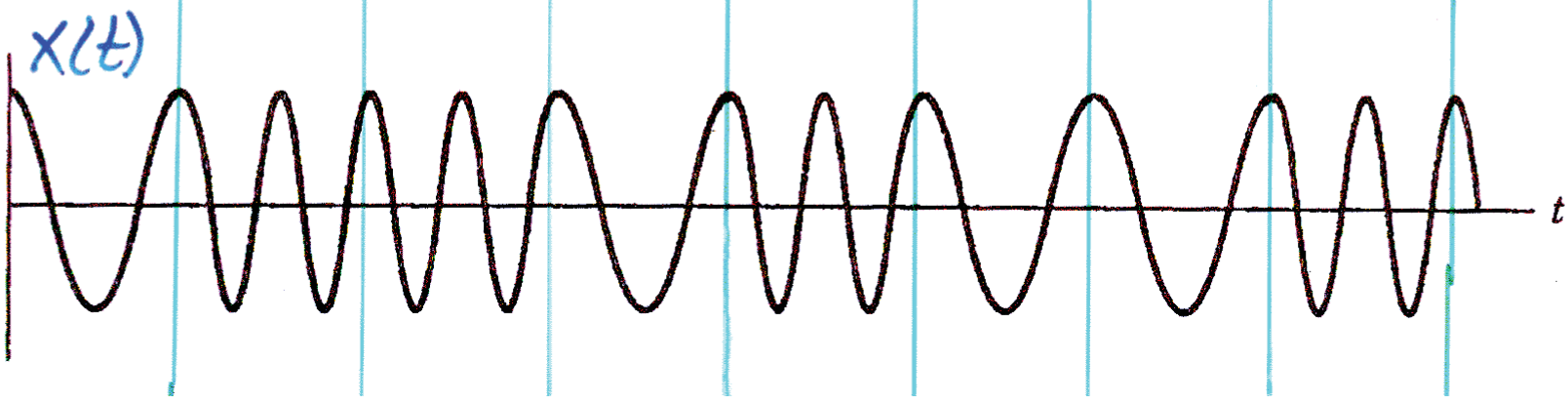
OOK
2-ASK

BPSK

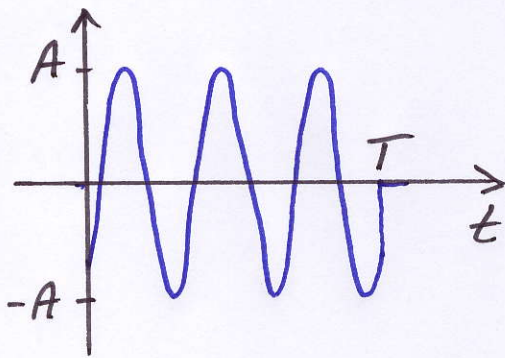

BFSK

BINÄRE Modulationsformen

Frekvensgenskap för ASK & (B)PSK

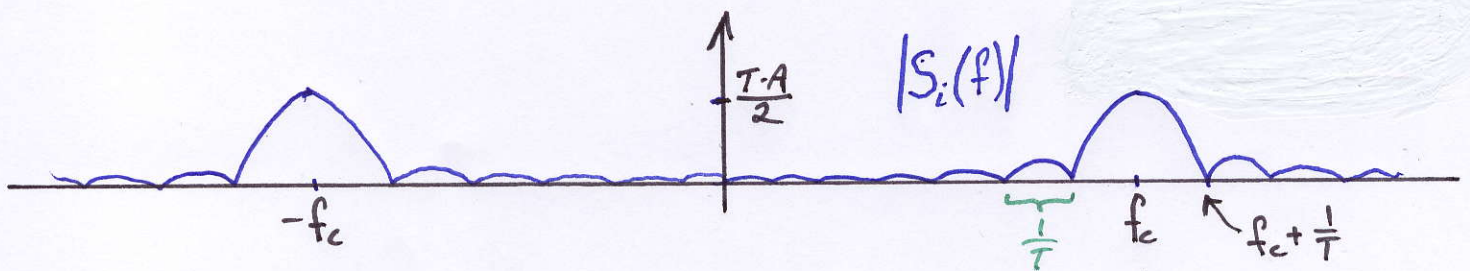
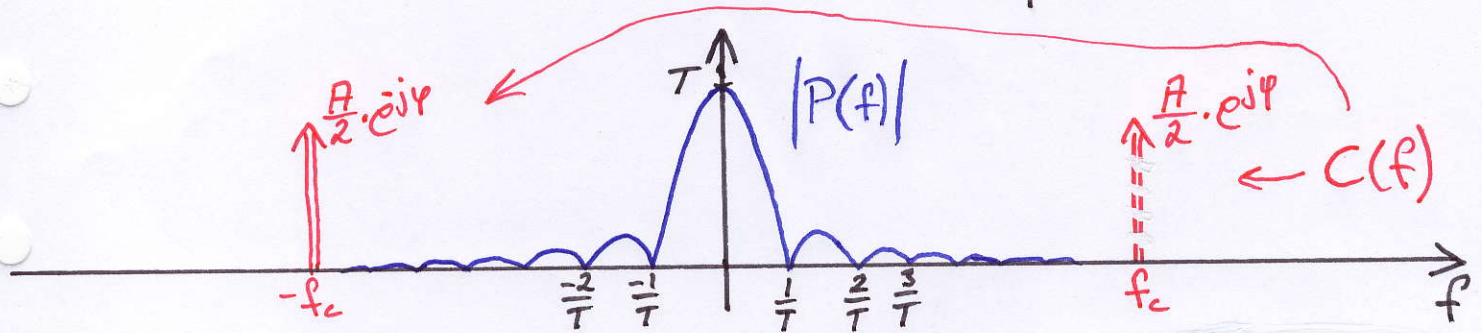
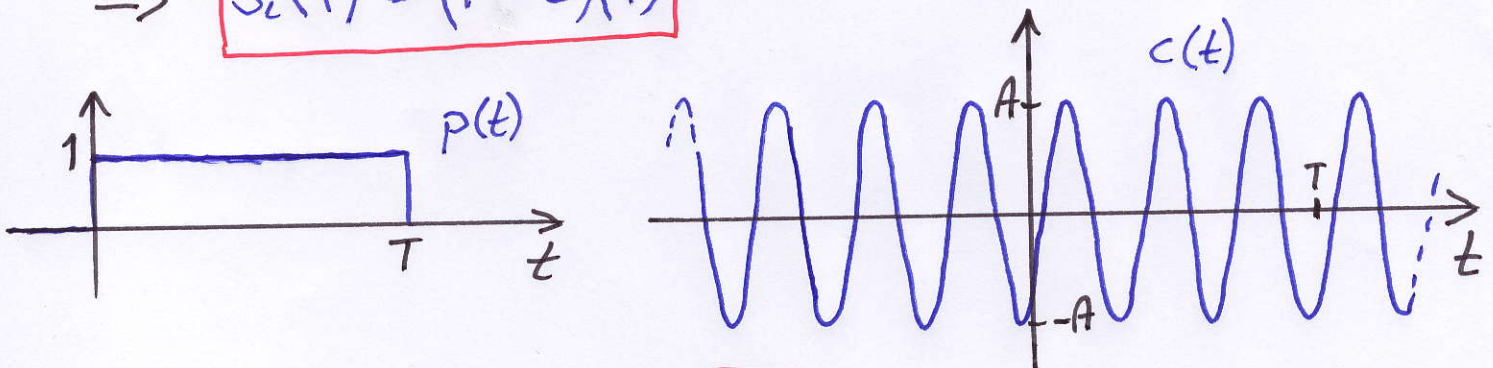

$$s_i(t) = \begin{cases} A \cdot \cos(2\pi f_c t + \varphi); & 0 \leq t < T \\ 0; & \text{f.ö.} \end{cases}$$

Signalpulsen motsvaras av punkten $A \cdot e^{j\varphi}$ i ett konstellationsdiagram signaluppsättningsdiagram.

Uttryck signalpulsen som $s_i(t) = p(t) \cdot c(t)$, där $p(t) = u(t) - u(t-T)$ och $c(t) = A \cdot \cos(2\pi f_c t + \varphi)$

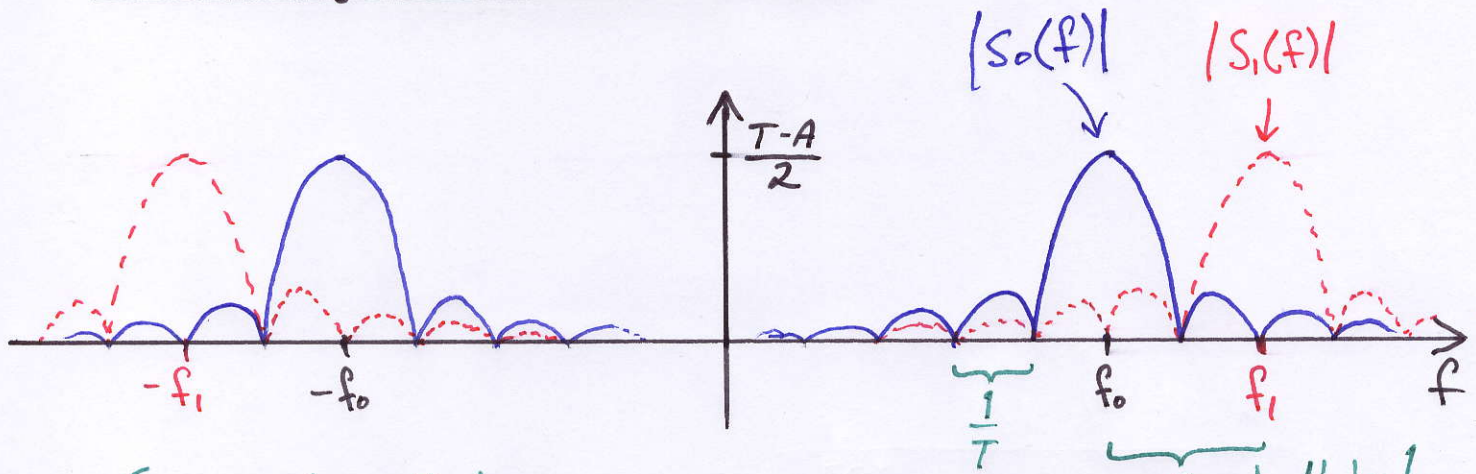
$$\Rightarrow S_i(f) = (P * C)(f)$$

Krav: $2f_c = \frac{1}{T} \cdot \text{heltal} \Rightarrow \underline{2f_c T = \text{heltal}}$

A erhålls från $|S_i(f)|$, φ erhålls från $\arg S_i(f)$

Frekvensenshet för BFSK

$$\begin{cases} 2 \cdot f_0 = \frac{1}{T} \cdot \text{heltal} \\ 2 \cdot f_1 = \frac{1}{T} \cdot \text{heltal} \end{cases}$$

$$\begin{aligned} f_1 - f_2 &= \text{heltal} \cdot \frac{1}{T} \\ \underline{(f_1 - f_2)_{\min} = \frac{1}{T} \quad \nabla} \end{aligned}$$

BFSK har högre bandbredd än BPSK.

⇒ kanalen måste ha högre bandbredd för att inte distordera signalpulserna.

För varje tidsintervall skickas antingen $s_0(t)$ eller $s_1(t)$ ⇒ spektrum för skickad signalpuls är antingen $S_0(f)$ eller $S_1(f)$.

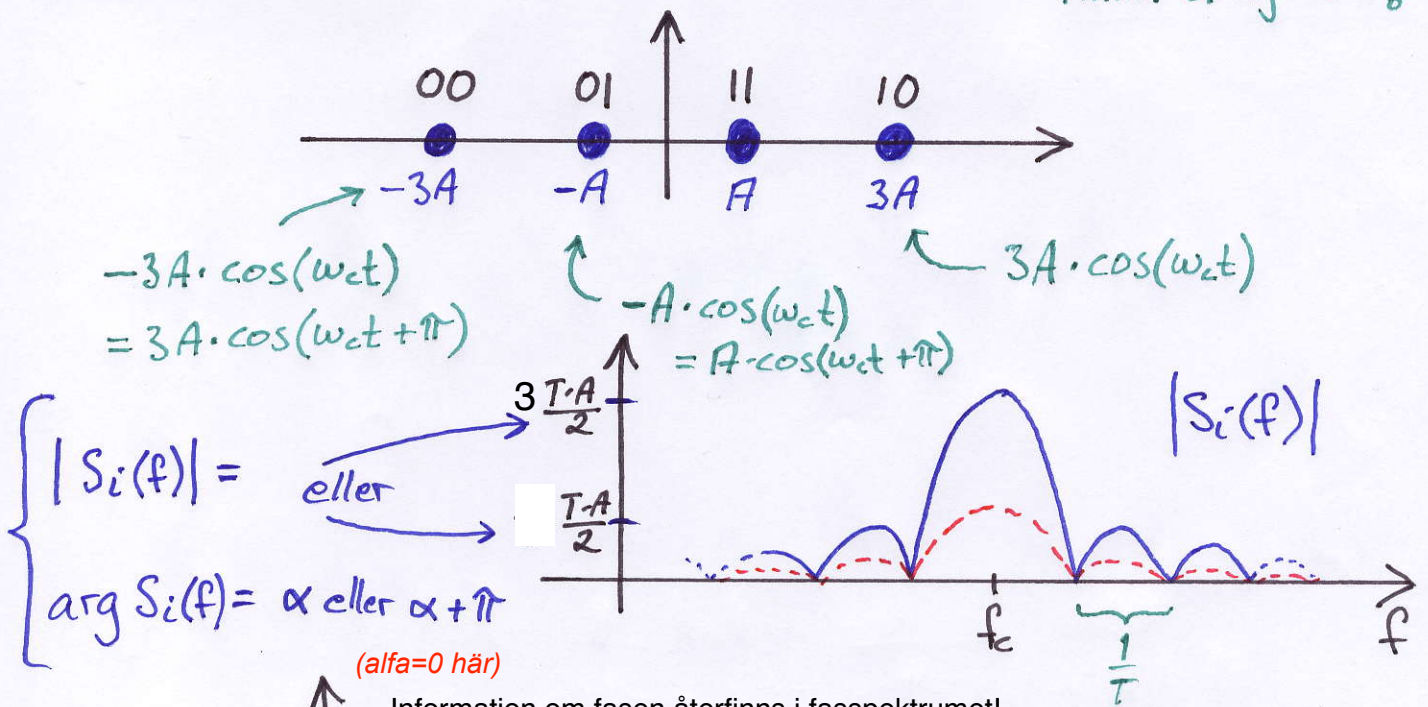
ICKE-BINÄR MODULATION

Om varje signalpuls $s_i(t)$ genereras av flera bitar, så erhålls högre dataakt.

(se det inledande exemplet, i samband med def. av ~~signaluppsättningsdiagram~~, med 3 bitar per signalpuls)
konstellationsdiagram

Ex, 4-ASK:

Anm: Gray-kod!

$$\begin{cases} |S_i(f)| = & \text{eller} \\ \arg S_i(f) = \alpha & \text{eller } \alpha + \pi \end{cases}$$

(alfa=0 här)

Information om fasen återfinns i fasspektrumet!

De 4 kombinationerna av amplitud & fas motsvarar de 4 olika signalpulserna, som motsvarar de 4 olika binära orden (00), (01), (11) & (10)

Generell ASK (M-ASK):

$M = 2^b$ signalpulser/amplitudnivåer som representerar b -bitars ord.

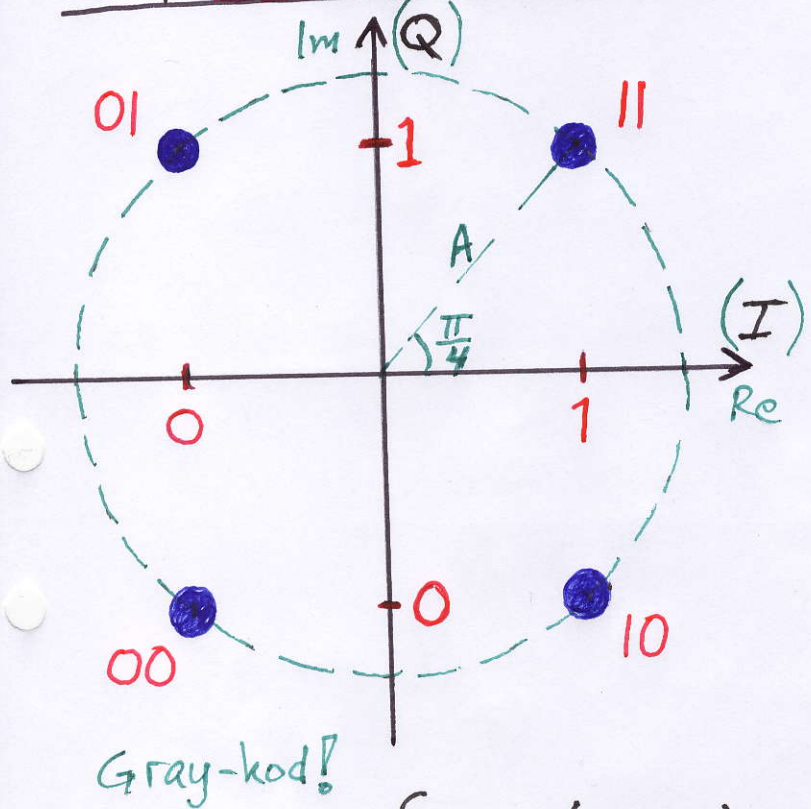
M-PSK

(M faslägen)

$$s_i(t) = A \cdot \cos(\omega_c t + \varphi_i); 0 \leq t < M$$

$i = 1, 2, 3, \dots, M$

Ex, 4-PSK = QPSK

- Konstant bärvågsamplitud A och 4 olika faslägen $\varphi_i = \pm \frac{\pi}{4}, \pm \frac{3\pi}{4}$

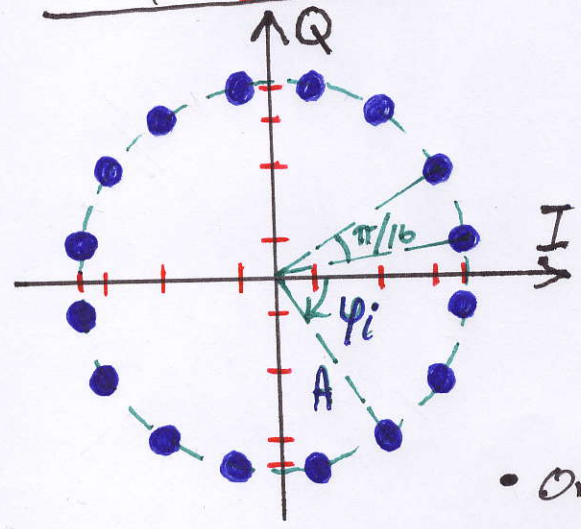
$\Rightarrow$ Punkterna $A \cdot e^{j\varphi_i}$
 $i = 1, 2, 3, 4$

- Demodulera genom att detektera/bestämma I-komponenten och Q-komponenten separat, (motsvarar BPSK i varje dimension)

- I (In-Phase) component:
AM-demodulera genom multiplikation med $\cos(\omega_c t)$
- Q (Quadrature) component:
AM-demodulera genom multiplikation med $\sin(\omega_c t)$

$\Rightarrow$ det binära ordet (IQ), 2 bitar

Ex, 16-PSK

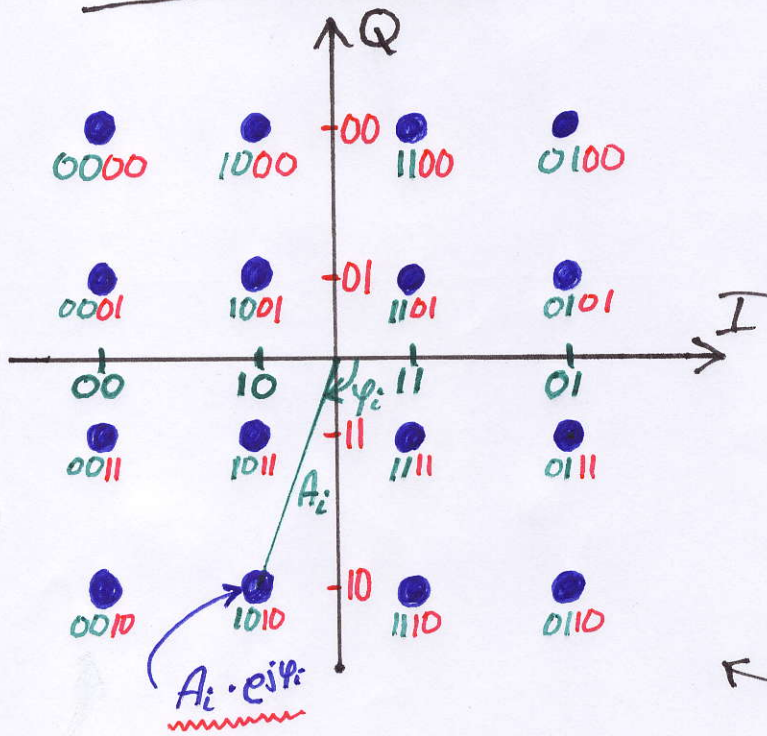

- 4 bitar/signalpuls $\Rightarrow M = 2^4 = 16$ olika faslägen hos signalpulserna $A \cdot \cos(\omega_c t + \varphi_i); 0 \leq t < T$
 $\Rightarrow$ 16 punkter $A \cdot e^{j\varphi_i}, i = 1, 2, 3, \dots, 16$
- Ojämn fördelning av möjliga I-komponenter och Q-komponenter $\Rightarrow$ ej lika "lätta" att detektera som för t.ex. 4-PSK
- Om M ökar $\Rightarrow$ sannolikheten för fel-detektering ökar (för samma A)

QAM (Quadrature Amplitude Modulation)

⇒ Ändra både amplitud & fas hos bärvågen / signalpulsen

Ex, 16-QAM :

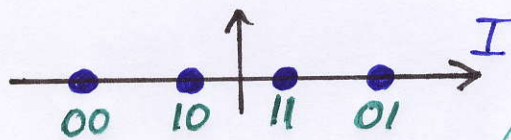

Enkelt att detektera varje signalpunkt, dvs. amplitud A_i och fas ψ_i hos resp. signalpuls

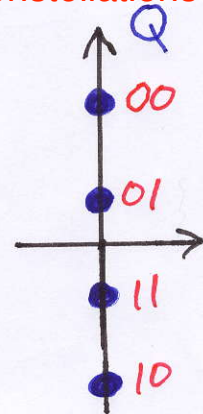
$$s_i(t) = A_i \cdot \cos(\omega_c t + \psi_i) \quad i=0 \text{ till } M-1$$

genom att ta fram I- & Q-komponenterna separat och sedan kombinera dessa enligt principen som visas i signaluppsättningsdiagrammet

konstellationsdiagrammet

(Gray-kod igen?)

M-QAM har högre störktålighet (mot t.ex. brus) och är enklare att detektera/demodulera än M-PSK.

Se Fig. 4.8, 4.9 & 4.10 i Michaels kompendium

⇒ Signaluppsättningsdiagram för olika modemstandarder, t.ex. 32-QAM & 128-QAM.

FSK / M-FSK (Frequency Shift Keying)

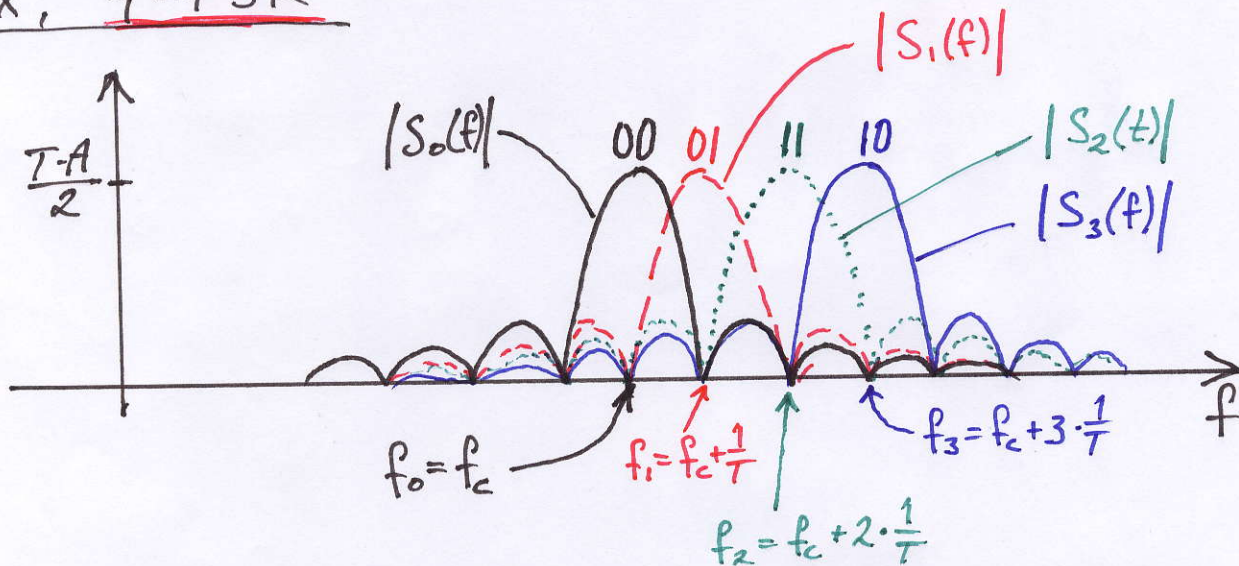
$$s_i(t) = \begin{cases} A \cdot \cos(\omega_i t) & ; 0 \leq t < T \\ 0 & \text{f.ö.} \end{cases}$$

$$\omega_i = 2\pi f_i \text{ där}$$

$$f_i = f_c + \frac{i}{T}$$

$$i = 0, 1, 2, \dots, M-1$$

Ex, 4-FSK

- M ortogonala signaler $s_i(t)$, $i = 0, 1, 2, 3, \dots, M-1$.
- I varje tidsintervall skickas en av dessa $s_i(t)$, med amplitudspektrum enligt ovan.
- Mer störstøilig än PSK & QAM, men kräver att kanalen har högre bandbredd.

OFDM (Orthogonal Frequency Division Multiplexing)

- En utvidgning av FSK, där man använder flera frekvenser/bårvågor samtidigt.
- Eftersom man för varje bårvåg kan variera både amplitud och fas, så kan OFDM även/hellre ses som en utvidgning av QAM.
- Beroende på hur mycket störningar kanalen genererar vid olika frekvenser, så kan man låta de olika bårvågorna representera olika mängder biter $\Rightarrow$ stor flexibilitet
- Används i många digitala kommunikationssystem, som Digital-TV, digital radio, xDSL-modem, WLAN (trådløsa nätverk), 4G-mobiltelefonsystem m.fl.